

TEKNIikka TALTEEN!

TEKNIIKAN ALAN MUSEO-
PÄIVÄ 2009

Johanna Vähäpesola

Marraskuussa kuutisenkymmentä teknisen kulttuuriperinnön tallettajaa ja alan tutkijaa koontui Tekniikan museoon Helsinkiin vuosittain järjestettävään tekniikan alan museopäivään. Vuoden 2009 päivän teemana oli *Tekniikka talteen*, ja päivän aikana keskusteltiin niin tekniikan esineistön konkreettisesta tallettamisesta kuin esineisiin liittyvän tiedon tallentamisesta erilaisiin tietojärjestelmiin.

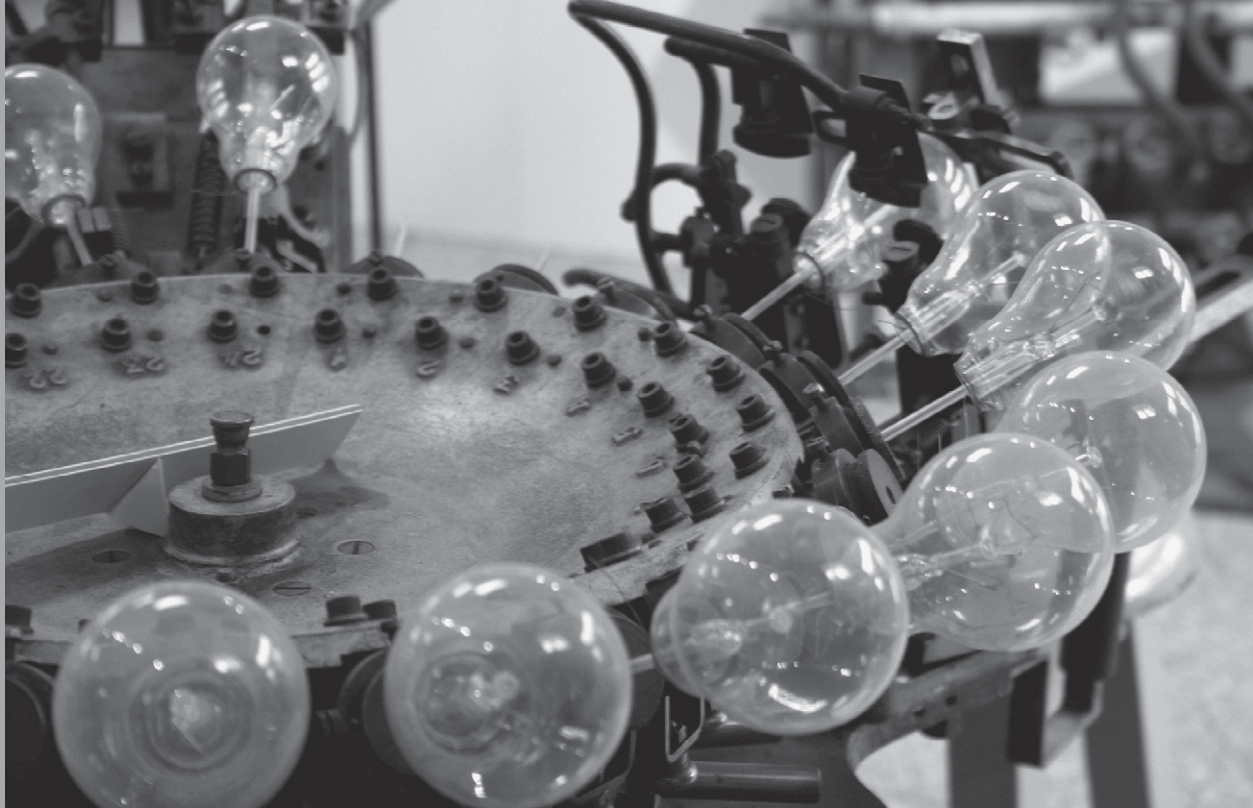
Tekniikan kehittämisestä ja teollistumisesta kertovaa aineistoa löytyy hyvinkin erilaisten museoiden varastoista ja tietokannoista. Museopäivässä oli edustajia niin kirjapainoalaa, sähkötekniikkaa kuin esimerkiksi kelloja tallettavista organisaatioista. Lisäksi mukana oli lukuisia kaupunginmuseoita ja muita laajemmin kulttuurihistoriaa säilyttäviä tahoja. Vaikeampaa lienee löytää museo, jonka kokoelmiin ei kuulu tekniikkaa, kuin täysin vailla tekniikan alan kokoelmia oleva laitos.

Vuoden 2009 alussa aloitettiin valtakunnallisen kokoelmayhteistyön käynnistämiseen tähtäävä työryhmä, jonka toiminnasta kertoi Tekniikan museon intendentti Tuula Kuusisalo. Yhteistyön toivotaan johtavan siihen, että eri organisaatioiden kokoelmista olisi mahdollisimman vähän päällekkäisyyksiä ja että nykypäivän dokumentointi olisi suunnitelmallista. Valtakunnalliseen kokoelmatyöhön sitoutuneiden museoiden kokoelmat tulevat muodostamaan ns. Suomi-kokoelman ja toimintaa jatketaan eri teemoihin keskittyvissä ryhmissä eli pooleissa.

Tekninen ja teollinen kulttuuriperintö kuuluu ainakin kahteen ryhmään, joista toinen keskittyy tuotannon, palveluiden ja työelämän, toinen taas viestinnän ja liikenteen tallettamiseen. Ryhmien toiminnan suunnittelu alkaa vuoden 2010 alussa.

Projektipäällikkö Kimmo Antila Vapriikista valotti tekniikan alan erityispiirteiden vaikutusta tallennukseen. Koska tekniset ilmiöt monimutkaistuvat ja esineiden lukumäärä kasvaa jatkuvasti, keskeisessä asemassa ovat valinnat ja aineeton dokumentointi. Tallentamisessa korostetaan esineeseen liittyvää taustatietoa ja kohteen ymmärtämistä osana laajempaa teknistä mutta myös sosiaalista ja kulttuurista järjestelmää. Teknisen ja teollisen kulttuuriperinnön erikoispiirteet asettavat haasteita sen tallettamiselle. Laitteiden erityisyys liittyy niiden toiminnallisuuteen, jota kuitenkin ei yleensä saada ylläpidettyä. Toisaalta usein ajatellaan, ettei museoesineitä olisikaan tarkoitus käyttää ja korvata vanhoja osia uusilla. Tekniset laitteet vaativat niiden tallentajilta osaamista, jota humanistisia aloja opiskelleilla museoammattilaisilla harvoin on: hyödyksi olisi tekninen osaaminen, mutta myös teknologian historian teoreettisen taustan tunteminen. Enemmän tulisi huomioida myös immateriaalinen tekniikka, epäonnistuminen ja ylipäätään ihmisen, niin suunnittelijan, valmistajan kuin käyttäjän, huomioiminen.

Ruotsalaisten museoiden käytänteistä kertoi projektitutkija Johanna Vähäpesola, joka työskentelee Tekniikan museossa ja tutustui viikon ajan ruotsalaisten tekniikkaa ja teollista perintöä tallettaviin museoihin. Tukholmassa sijaitsevassa Tekniska museetissa on tehty selkeä päätös siitä, että tallentamisessa keskitytään määrän sijasta laatuun. Kontekstietojen kirjaamisen ja museoon päätyvän aineiston valintaan liittyvien ajatusten tallentamisen tarkoitus on jättää seuraaville sukupolville selkeämpi käsitys siitä, miksi tiettyjä asioita on pidetty tärkeinä ja vastaanotettu museoon. Yhtä tärkeää on

varmistaa, että tulevaisuudessa tiedetään, mitä museon varaston uumenista löytyneillä esineillä on tehty ja mihin ne ovat liittyneet. Norrköpingin Arbetets museum on vienyt ajatuksen niin pitkälle, että heidän kokoelmansa koostuvat vain muistitietoaineistosta – siis työelämän kokemuksista ja tarinoista.

Monipuolisemman ja laajemman tallentamisen pyrkimys tuntuu monesti olevan ristiriidassa museon arjen kanssa. Samaan aikaan tulisi dokumentoida ajankohtaiset ilmiöt, hankkia paremmat järjestelmät tallentamiseen ja ylläpitää olemassa olevia kokoelmia. Uusien lahjoitusten ja vanhan esineistön tarkkaan dokumentointiin ei juuri ole aikaa. Kansallisten ja Euroopan laajuisten digitointihankkeiden vuoksi monelle organisaatiolle on ajankohtaista uudistaa luettelointitietokanta, joita museopäivillä esiteltiin kolme erilaista. Keskeiseksi vaatimukseksi nousikin luetteloinnin nopeus ja järjestelmän helppokäyttöisyys. Monesti vakinainen henkilökunta ei ehdi tehdä rutiininomaista esinetyötä, vaan luettelot ovat väliaikaisia työntekijöitä, joilla ei välttämättä ole aiempaa kokemusta.

Tekniikan museon kokoelmiin kuuluu hehkulampun valmistuksessa käytetty pumppauskone. Laite oli käytössä Oy Airam Ab:n tehtaassa Helsingin Pursimiehenkadulla 1930–1950-luvuilla. Kuva: Riina Linna, Tekniikan museo.

Esitykset herättivät paljon keskustelua ja eri organisaatioiden yhteistyötä korostettiin. Yhteistyötä olisi syytä myös vahvistaa suhteessa tutkimusmaailmaan. Museoiden välinen yhteistyö on välttämätöntä, jotta teknisen ja teollisen kulttuuriperinnön tallentaminen on järjestelmällistä. Oleellista ovat yhteensopivat tietojärjestelmät, jotta muiden museoiden kokoelmiin on mahdollista tutustua. Tietojen hakemisen kannalta olisi kuitenkin hyvä, jos museoilla olisi yhtenäinen tapa dokumentoida aineisto. Haasteeksi vuodelle 2010 asetettiin tekniikan alan yhteisen asiansanoituksen suunnittelu, missä riittää varmasti työtä koko uudelle vuosikymmenelle.

Kirjoittaja on Tekniikan museon näyttelykoordinaattori.